

1 Historie zámku

OD TVRZE PŘES BAROKNÍ ZÁMEK K REZIDENČNÍMU ROKOKOVÉMU SÍDLU

Na místě dnešního zámku stávala kolem roku 1600 pozdně **středověká tvrz** rytířské rodiny Kaplířů ze Sulevic. Kaplířové drželi Stekník až do začátku třicetileté války, kdy jim byl z náboženských důvodů konfiskován. V roce 1681 kupuje zbytky vyhořelé tvrze žatecký měšťan Jan Jiří Kulhánek, později nobilitovaný do šlechtického stavu s přídomkem z Klaudensteina. Na místě tvrze staví **zámek ve stylu vrcholného baroka**. Právě Jan Jiří Kulhánek z Klaudensteina po třicetileté válce spojil zdejší opuštěné usedlosti a jejich pozemky do jednoho velkého panství, stal se tak zakladatelem zdejší chmelové krajiny.

Ve druhé polovině 18. století, za jeho vnuka Jana Františka barona z Klaudensteina, dochází k velkému roz-

voji panství. Stekník držel od roku 1760, v roce 1761 posílil svůj stav spojením s významným hraběcím rodem Hohenembsů, a to sňatkem s Marií Franciscou hraběnkou z Hohenembsu. V roce 1772 získává pro svůj rod hraběcí titul. Jeho zásluhou došlo nejen k **rokokové přestavbě zámku**, ale také k obnově dvaceti domů a stodol na návsi po ničivém požáru v roce 1784. Roku 1796 prodal Stekník rytíři Antonínu Josefu Korbovi z Weidenheimu. V držení tohoto severočeského rodu byl zámek až do roku 1892.

Poté přešel dědičně v držbu rodiny **Hennetů**. Judr. Leopold svobodný pán z Hennetu prodal statek v roce 1907 skrze centrální direkcí firmy Hielle a Dietrich v Praze Hansi Fridrichu Gimbelovi. Po něm zdědil Stekník švýcarský konzul **Gérolde Déteindre**, který byl posledním soukromým majitelem objektu. Potomci Gérolde Déteindre drželi velkostatek Stek-

ník až do prosince 1949. Tehdy byl Stekník vykoupěn československou vládou v rámci tzv. náhradové dohody uzavřené mezi Švýcarskou konfederací a Československou republikou. Pozemky velkostatku byly následně rozparcelovány a samotný zámek začal sloužit Výzkumnému ústavu chmelařskému v Žatci. Později jej užívala Národní galerie Praha, která zde umístila depozitář obrazů. V roce 1997 byl převeden do správy Národního památkového ústavu (tehdy Památkový ústav v Ústí nad Labem). Dnes Národní památkový ústav, územní památková správa v Ústí nad Labem.

Více na webových stránkách zámku
www.zamek-steknik.cz

ŽATEC A KRAJINA ŽATECKÉHO CHMELE NA SEZNAMU SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ UNESCO

ZÁMEK STEKNÍK – V MOŘI CHMELNIC

Zámek, obklopený italskou terasovitou zahradou, patří k nejvýznamnějším rokokovým stavbám v Čechách. Vytváří jedinečnou a monumentální kompozici v krajině spojené s tradicí pěstování žateckého chmele, ta je spolu s městem Žatec od roku 2023 na seznamu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO.

Památky se skládá ze dvou částí. První je **Žatec coby centrum chmelařské oblasti**. Představuje množství staveb zaměřených na zpracování chmele a působí zde instituce spojené se světovým obchodem s chmelem a s výzkumem chmele. Žatec je zapsán v rozsahu historického městského centra (chráněného formou památkové rezervace) a navazujícího, dříve průmyslového Pražského předměstí (chráněného formou památkové zóny). Druhou částí je Žatecká chmelařská krajina (chráněna formou krajinné památkové zóny), kterou tvoří **chmelnice okolo vesnic Trnovany a Stekník** (chráněno formou vesnické památkové zóny) a zdejší **státní zámek**. Obě části společně představují víc než sedm století dlouhou tradici pěstování a zpracování chmele, ale také obchodování s nejznámější odrůdou chmele na světě.

Prozkoumejte celou nově zapsanou oblast
pomocí www.mapazatec.cz

2 Italské terasovité zahrady

První italské terasovité zahrady byly budovány na kopcích podél řeky Arno ve Florencii a jejím okolí. Tvůrci se inspirovali zahradami římskými a neapolskými. Mímořádné úrovně dosáhly v období renesance a dále se vyvíjely pod vlivem baroka. Typickou italskou zahradu máme spojenou s kopcovitou krajinou, svahy a terasami. **Zahrady vycházely z přísné geometrie**, kde všechny prvky měly vzájemný vztah a působily harmonicky. Obytné budovy byly v takových zahradách postavené nejčastěji na nejvyšších místech, ale v zahradách se vyskytovaly i další budovy a stavby, například:

Barokní terasovité zahrady

BRODERIE

jsou ornamentální výplně zahradních parterů, které byly od 17. století vysazovány po obvodech a v linii v podobě nejčastěji velmi nízce tvarovaného zimostrázu (buxus). Výplně byly vyspávány různými barevnými materiály. Od barevných kamínků a písku až po saze, mušle, drcené cihly, keramické střešní tašky a další hmotu.

GIARDINETTA

jsou malé ozdobné zahrady, případně předzahrádky ornamentálně osazené okrasnými květinami. Jsou to malé dílčí části uvnitř či na okraji celku.

SALA TERRENA

je nejčastěji bohatě zdobená vstupní síň (vestibul, hala a jiná prostora) v přízemí budovy, jejíž jedna stěna je otevřena do zahrady. Z prostor sala terreny je umožněn přístup do dalších částí budovy.

GROTTA

je umělá jeskyně, případně plastický obraz se sousošími uvnitř architektonického stínícího prvku. Výzdobě grott vedly náměty historické, mytické, případně biblické (např. Grotta di Adamo ed Eva v parku zahrady Boboli ve Florencii).

THEATRON

je kruhovitá úprava části zahradní kompozice, která zároveň slouží jako divadlo. Součástí těchto kruhových úprav mohla být i loubí, tunely a bludiště tvořená vegetací, nešlo tedy jen o kruhovou úpravu sloužící jako zahradní divadlo. Navíc mohla být v podobě theatronu budována i grotta. Pravidelnost zahrad se projevovala nejvíce v uspořádání cest vnějšejících do prostoru italské zahrady dominantní geometrický prvek. Tvůrci zahrad si navíc často pohrávali se scénickými efekty a s oblibou vytvářeli nejrůznější kulisy. Ze starověkého Říma přišla kromě inspirace amfiteátry také inspirace uměleckým tvarováním keřů a samozřejmě všudypřítomnými sochami v antickém stylu. Ostatně v antickém stylu se nesla i drobná zahradní architektura.

ITALSKÁ TERASOVITÁ ZAHRADA VE STEKNÍKU

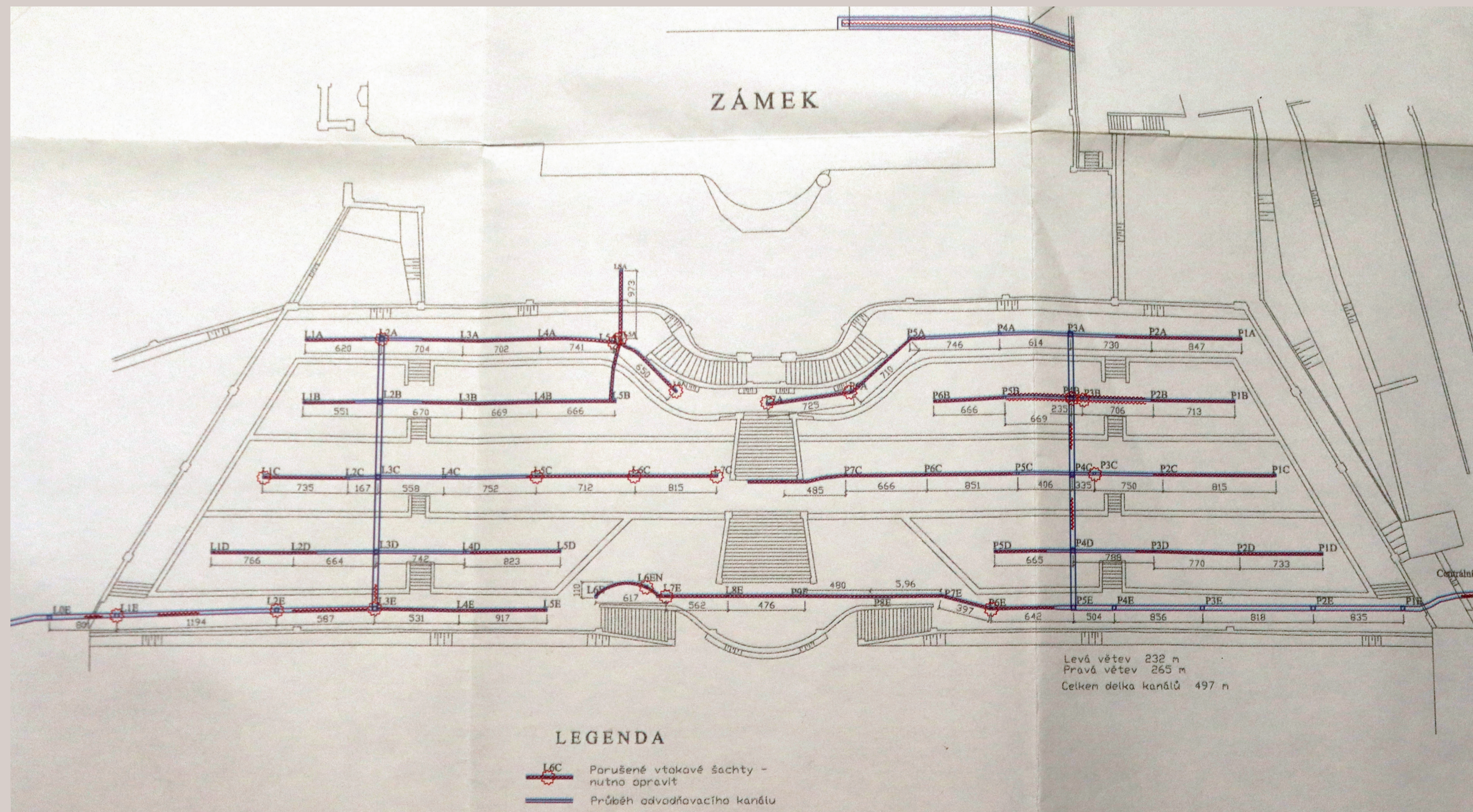
Zdejší zahradní terasy vznikly nejspíše v průběhu dvou stavebních fází. Starší, vrcholně barokní zahrada navažovala na hlavní osu původního barokního sídla Jana Jiřího Kulhánka, jedná se o západní část zahrady. Zahrada směřovaná jižně vznikla nejspíše později, když k zámku bylo přistavěno jižní křídlo a zámecká kaple (70. léta 18. století). Jedná se o styl italské barokní zahrady, jehož základem je ústřední osa tvořená hlavní cestou směřovanou na střed zahradního průčelí. Zahrada položená na této ose je tvořena vyrovnávacími terasami, které jsou zpevněné zídками se schodišti. Italská zahrada bývala většinou **zakládána na nepřilíh velkém ploše a v podstatě rozšiřovala obytnou zónu zámku**, doplňovaly ji hojně kratochvilné stavby – terasy s uměleckou výzdobou, gloriety, sala terreny a další díla. Živé rostliny nehrály v italské zahradě tak významnou roli, i když byly pochopitelně také nezbytné. Cenila se však jejich přirozená podoba hlavně v dálkových průhledech. Boční partery často zdobily stříhem tvarované stále zelené keře, broderie, a později treláže s popínavými keři. V naší zahradě najdete také různá zákoutí, odpočinkové terasy (což s sebou jistě přineslo zjemnělé období rokoka).

Západní zahrada je tvořena pěti terasami propojenými důmyslným systémem schodišť a odpočívadel. Ukončena je spodní plochou, tzv. parterem, s bazénkem se sochou: „*Neptuna sedícího na delfinovi*“ (po restaurování byla socha umístěna do interiéru zámku). Plocha je přístupná symetricky řešenými branami včleněnými do ohradní zdi. Pouze zahrady na západním svahu jsou **osově souměrné**, na rozdíl od zahrad svahu jižního. Jejich osa se ztotožňuje přesně se středem rizalitu průčelí zámku ukončeného plastikami, jejichž námětem je figurální kompozice vyjadřující kontrast věrné, obětavé lásky objímajících se amorků a lásky spojené se zradou a zmarem, které představuje sousoší Samsona a Dalily.

Italské terasovité zahrady

3 Odvodňovací systém

4 Historická podoba

ZAHRADY KOLEM ROKU 1920,
fotografie z archivu rodiny Gérolda Déteindre

Přibližná podoba spodní části zahrady, tzv. **parteru, okolo roku 1770**. Zahrada byla rozdělená cestami na menší záhony v pravidelném geometrickém uspořádání. Záhony, tzv. broderie, ohraničoval lem z drobných květin nebo oblíbeného stále zeleného zimostrázu (buxusu). Na středy záhonů byly použity v kombinaci s květinovými sestavami barevné písky, případně další barevné látky, drcené cihly (antuka), dřevěné uhlí, nebo jen černá zem, kterými byly tvořeny sypané vzory. Postranní záhony byly často již jednodušší, květinový lem doplnily pouze travnaté středy. Na přehlednou parterovou část navazovaly většinou vodní plochy, u nás centrální bazének se sochou Neptuna, a dále boskety, geometricky stříhané

keře, tvarované jako architektura. V naší zahradě se tvarované boskety vyskytují na terasách.

Do zahrad byly počátkem 20. století vysázeny **ovocné stromy**, které změnily jejich charakter z okrasných na užitkové. Od roku 1997 zahrady procházejí již pravidelnou údržbou travnatých ploch, odstraněna byla v té době nežádoucí vegetace. V roce 2010 byla provedena první výsadba růží, v následujících letech výsadba dalších květin a keřů.

Historické fotografie zámku Stebník

TRADICE PĚSTOVÁNÍ CHMELE

Tradice pěstování chmele má ve zdejší krajině hluboké kořeny, **sahá až do 11. století**, což Žatecko činí jedním z nejstarších a nejvýznamnějších chmelařských center na světě. Zkulturněný chmel, pěstovaný na výrobu piva, se v průběhu 12.–14. století stal významnou plodinou zemí Koruny české. Roku 1265 udělil Přemysl Otakar II. Žatci městská privilegia. Za vlády krále Karla IV. došlo k rozmachu pěstování vysoce kvalitního českého chmele, jehož sád' bylo zakázáno vyvážet dokonce pod trestem smrti. Popis pěstování chmele nacházíme ve slavném překladu Mattioliho herbáře z roku 1562. Jako ochranu proti padělání vydává v 18. století Marie Terezie patent o povinnosti úředního pečetení a osvědčení původu chmele.

Důležitým mezníkem pro budoucí rozvoj českého chmelařství bylo **úplné zrušení roboty**. Tím se v roce 1848 stali poddaní právoplatnými občany a vlastníky půdy a měli možnost pěstovat chmel i na své půdě. Podíl tzv. vesnických chmelnic v Žateckém kraji postupně vzrůstal a v 60. letech 19. století dosáhl 80 % plochy všech chmelnic u nás. K tomuto vývoji přispívala skutečnost, že právě chmel patřil **k nejtýpější plodině malovýroby**.

Město Žatec bylo na konci 19. století živým a hospodářsky významným centrem severozápadních Čech. V Žatci bylo registrováno 161 firem, které se zabývaly prodejem chmele, a 53 balíren a skladů chmele, prosperovaly zde dva pivovary, například Dreherův exportní pivovar z roku 1898 byl přitom nejmodernějším v tehdejším Rakousko-Uhersku a fungoval až do roku 1946.

Za druhé světové války došlo k podstatné redukci výměry pěstovaného chmele. Tzv. protektorátní chmel se nesměl dovážet do Velkoněmecké říše. Plocha chmelnic v žatecké oblasti od roku 1938 do roku 1945 poklesla téměř o čtvrtinu z 8 756 hektarů na 6 682 hektarů. Ve 20. století se o rozvoj českého chmelařství nejvíce zasloužil šlechtitel Karel Osvald, který položil základy pro specializovaný chmelařský výzkum. Ještě v roce 1952 bylo možné v Československu pěstovat pouze chmel typu žatecký poloraný červeňák. Od roku 1987 se začínají pěstovat již nové hybridní odrůdy českého původu.

Interaktivní mapa chmelové krajiny

5 Zázemí zahrad

MOŠTÁRNA A DŮM ZAHRADNÍKA

Na levé straně zahrady se nacházela **budova moštárny, která sloužila také jako palírna**. Kromě jablek a hrušek se na zdejších terasách v 19. století pěstovaly také meruňky, švestky a ryngle. Při opravě krovu v roce 1999 se našlo v půdní suti několik zátek na láhve s nápisem „**Gut Steknitz**“, zda se jednalo o zátky na láhve s moštem, vínem nebo pálenkou asi dnes již nezjistíme. Je však zřejmé, že se zde vyrábělo také na prodej. Fotografie zachycuje stav moštárny v 60. letech 20. století, budova byla řešena **symetricky** na hlavní osu zahrady. Na druhé straně dodnes stojí domek zahradníka, který byl brankou a schodištěm propojen

s jižní zahradou. Dům zahradníka byl po válce prodán jako rekreační chalupa.

Zajímavostí moštárny byla **sběrná studánka nacházející se v rohu, u paty spodní terasy**. Její funkce byla bezpochyby důležitá, odváděla přebytečnou vodu, kterou svah severní zahrady zachytil v době dešťů, a odlehčovala tak tlaku svahu nad samotnou budovou moštárny. Bohužel dnešní stav moštárny je havarijní, přestože se začalo s opravami, stavba kvůli nedostatku financí byla zastavena, jílová izolace zcela povolila a vyvrátila bednění zadržující svah. V budoucnu bychom však tuto stavbu rádi obnovili.

Zátka na láhve s nápisem „Gut Steknitz“

CHMELOVÉ STAVBY NA VENKOVĚ – SUŠENÍ CHMELE

Chmelařskou krajinu pomáhá utvářet i řada **historických sušáren**, které jsou její nedílnou součástí. Prvotní sušení chmele probíhalo na dřevěných půdách, později na tzv. liskách. Ve druhé polovině 19. století se začínají objevovat sušárny s umělým sušením chmele pomocí teplého vzduchu podle anglických vzorů. Velký rozmach českého typu sušáren, mnohé z nich inspirované právě anglickým stylem, nastal až v 80. letech 19. století, kdy vznikalo mnoho nových druhů sušáren a k nim i patřičné patenty. Absolutním vítězem se staly typy **Linhart a Vltavský**, které dominovaly až 80 % nově budovaných sušáren.

Jen na Žatecku odborníci našli **více než 6000** sušáren a ve „chmelařských vesnicích“ jich průměrně můžete vidět 25–40, což znamená, že stály téměř u každého druhého domu. Zajímavostí je, že se majitelům vyplatilo tyto větší či menší sušárny stavět, i když je využili jen necelý měsíc v roce. V současné době v ČR fungují pouze dvě takovéto sušárny – jedna v Kolečovicích a druhá v nedalekých Tuchořicích. V žatecké krajině můžete vidět například:

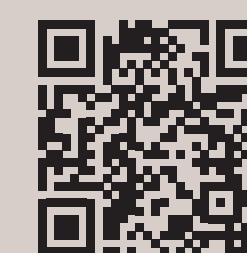
Trnovany, sušárna Schöffl v usedlosti č.p. 9.

Unikátní patrová sušárna chmele se sestavou čtyř věžovitých přístavků, hvozdové sušárny patentu Linhart.

Trnovany, sušárna Hassmann v usedlosti č.p. 8.

Nachází se v areálu bývalého mlýna. Vyniká neogotickou fasádou s charakteristickými věžičkami, které jsou ve skutečnosti průduchy sloužícími k regulaci proudění vzduchu ve hvozdu/topeništi.

Usušený chmel byl lisován do „**pěstitelských žoků**“. Tyto žoky měly průměr cca 80 cm a výšku 200–220 cm. Hmotnost jednoho žoku byla 60–70 kg! Každý žok byl pečlivě zašit a označen štítkem, na němž bylo možné najít spoustu důležitých informací – od názvu republiky a ročníku sklizně až po konkrétní odrůdu. V průvodním vážním listu byl pak každý žok zapsán pod svým číslem s uvedenou hmotností.

Chmelařské muzeum Žatec

6 Výzdoba zahrady

Západní část zahrady v podstatě **rozšiřovala obytný prostor zámku** a byla budována podle stejných hledisek. Nesloužila však jen obytným a dekoračním účelům, ale i jako sbírka rostlin, cizokrajných živočichů a ptáků. Odehrávaly se zde také příběhy mnoha antických hrdinů, byla jakousi sochařskou galerií a zároveň lapidáriem.

Zahrada byla založena na ploše **3 ha**. Svou velikostí se stala nejrozsáhlejší zahradou tohoto typu v Čechách. Tvoří ji 5 km zdí a teras, které místy dosahují výšky až

6 metrů. Na její stavbu bylo použito množství opukového kamene místní provenience. **Velkorysost založení zahrady, kvalitní umělecká výzdoba v exteriéru i interiéru zámku, stavební počiny ve vesnici i v okolní krajině, to vše dokládá bohatost zdejšího panství, na které mělo velký podíl právě pěstování chmele a obchodování s ním.**

Z dochovaných artefaktů, především váz, historických fotografií a pohlednic, lze předpokládat, že jednotlivé

části schodišť a zdí byly zdobeny bohatou sochařskou výzdobou. Celá zahrada měla programovou náplň inspirovanou antickou mytologií, na což odkazuje dochovaná socha Neptuna, torzo Herkula bojujícího se lvem a saní z hlavní osy západní zahrady, sochy Samsona a Dalily ze štítu hlavního průčelí zámku. Nedílnou součástí ideového příběhu zahrady byla i ikonografická výzdoba sala terreny (v přízemí zámecké budovy), kde je zobrazen bůh Apolón obklopený devíti múzami, bohyňě Afrodita a bůh Ares.

ZAHRADA V DOBĚ POVÁLEČNÉ (50.–60. LÉTA 20. STOLETÍ)

Na fotografiích z 50. let 20. století, z doby, kdy objekt byl ve správě Výzkumného ústavu chmelařského Žatec a sloužil jako ubytovna chmelových brigád, je patrná bohatá výzdoba, **cca 50 ks dekorativních plastik a váz**. Ty zdobily nejen samotné zahradní schodiště, ale také okolní ohradní zdivo zahrad. Do dnešních dnů se zachovalo bohužel jen několik druhů dekorativních váz z pískovce, především z horní terasy cca 10 ks. Zachovaly se také zbytky terakotových plastik z horních částí schodiště a plastika svatého Floriána z výklenku v jeho horní části. Díky historickým fotografiím a části dochované výzdoby bude v budoucnu možné rehabilitovat výzdobu zámeckých zahrad a navrátit jim jejich původní ideovou náplň. V době svého vzniku (polovina 18. století) bylo zdivo teras nejspíš omítané, zdálky tak umocňovalo pohled na samotnou budovu zámku.

Socha boha Neptuna sedícího na delfínovi na bazénku spodního parteru.

7 Řopík

Tak přísaháme, vytrváme, nedáme se

BUDOVÁNÍ POHRANIČNÍHO OPEVNĚNÍ V ROCE 1937

S nástupem Adolfa Hitlera k moci, v roce 1933, vzrostlo nebezpečí útoku Německa na Československo. To urychlilo vojenské přípravy a výstavbu pohraničního opevnění, které vycházelo z francouzských vzorů. Výstavba byla schválena vládou v červnu 1936. Celkové výdaje dosáhly 10 miliard Kč.

Od počátku roku 1937 byl budován typ vz. 37 (tzv. řopík), který se stal charakteristickým pro celé pohrani-

čí. Opevnění vz. 37 byla budována **v souvislých liniích**, většinou ve dvou, případně ve třech sledech k vedení bočních paleb. Čelní stěna byla schopna odolat palbě 10,5 cm děla. Cena jednoho objektu se pohybovala okolo 60 000 Kč. Posádku řopíku tvořily dvě dvojice kulometníků vyzbrojených lehkými, popřípadě těžkými kulomety. Objektů vz. 37 bylo celkem vybudováno 5 832.

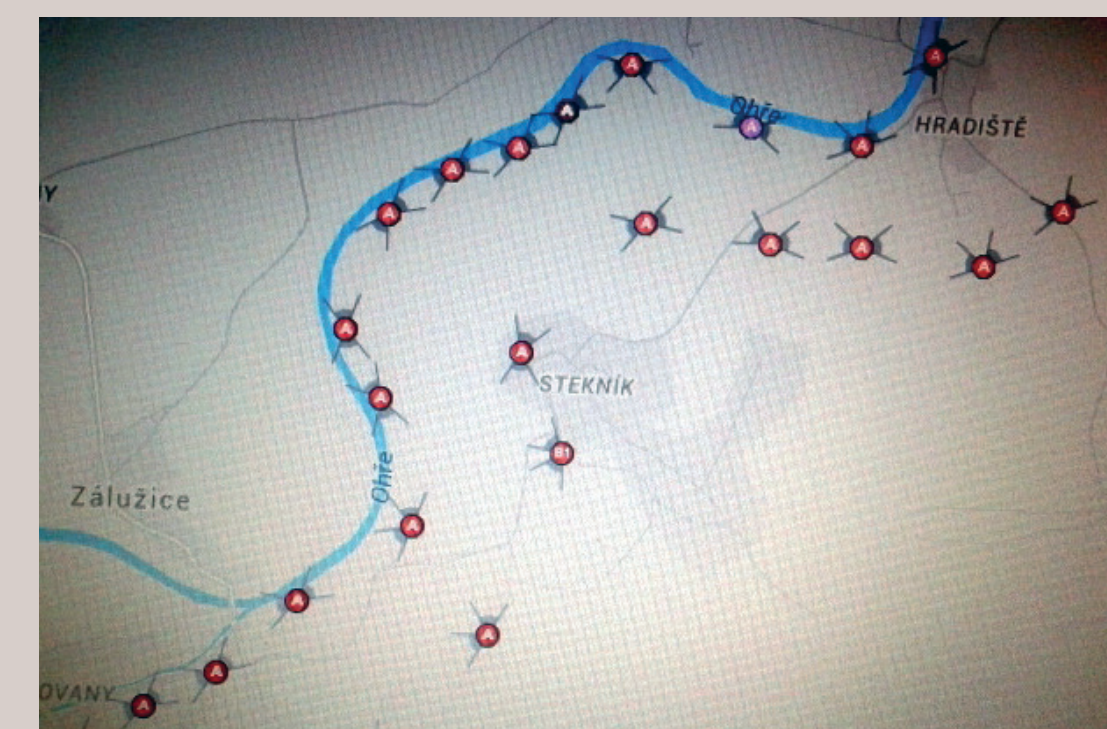
Zámecký řopík B1 je opatřen jednou boční střílnou a čelní střílnou. Lomené či šikmé varianty byly budovány, ale jsou velmi vzácné. Objekt byl používán při nutnos-

ti palebného vykrytí hluchých míst vzniklých nevhodnou konfigurací terénu nebo v ohybech linie. Koncem podzimu 1937 bylo již obranné pásmo na Lounsku vybudované a připravené k použití. Po přijetí nechvalně proslulé Mnichovské dohody došlo k opuštění všech pevnůstek. Část oharské linie zůstala v zabraných Sudelech a část v okleštěné republice. Opevnění v této chvíli ztratilo smysl a bylo demobilizováno.

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava rozhodly německé úřady o zničení bývalého československého

Dne 24. září 1938 vyhlašuje prezident Beneš mobilizaci. Češi věřili, že odvrátí útok německé armády a v pohraničí čs. armáda nastolí opět pořádek. V pohraničí vojáci již střežili hranice a na stěnách čs. pevností se objevily nápisy jako: TAK PŘÍSAHÁME, VYTRVÁME, NEDÁME SE.

Mapa lehkého vojenského opevnění úseku C-27 Lišany v prostoru Stebníka

opevnění, a to v prostoru protektorátu. V roce 1939 proto německé firmy ničily objekty tak, že trhavinu umístily do útrob objektu a nálož odpálily, tím roztrhly objekt na několik částí. Zpravidla se oddělila střecha, která zůstala vcelku, ale odvalila se od objektu. Celá zůstala také čelní stěna, ostatní stěny byly výbuchem zcela zničeny. Takto poškozené objekty byly dále rozebírány.

Uvedené skutečnosti jsou důvodem, proč je dnes na Lounsku možno vidět tak málo objektů vz. 37. Vždyť z mnoha set objektů v části Lounska, která se nacházela v Protektorátu Čechy a Morava, bylo zachováno jen několik exemplářů. Jiná situace však nastává již po opuštění bývalého protektorátu v prostoru Března u Loun, **od tohoto místa směrem na Žatec jsou dochovány již téměř všechny objekty.**

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

Lounský Regiz, článek Lounský podzim 1938 A. Hlušík – J. Tlustý; zdroj: archiv: Jan Svoboda; texty a mapy pana Jaromíra Tlustého

8 Jižní zahrady

Jižní stranu zahrad tvoří pět teras. Zahrady byly využívány **pro pěstování vinné révy a také jako sad**. Treláže (dřevěné podpěry upevněné na zdech) pokrývaly i přízemí zámku. Réva byla zpracovávána v zámecké moštárně a palírně. Jižní terasy nejsou osově souměrné, jsou vyšší a užší než terasy západní zahrady. Zahrady jsou přístupné z první a z poslední terasy západní zahrady soustavou schodišť a branek.

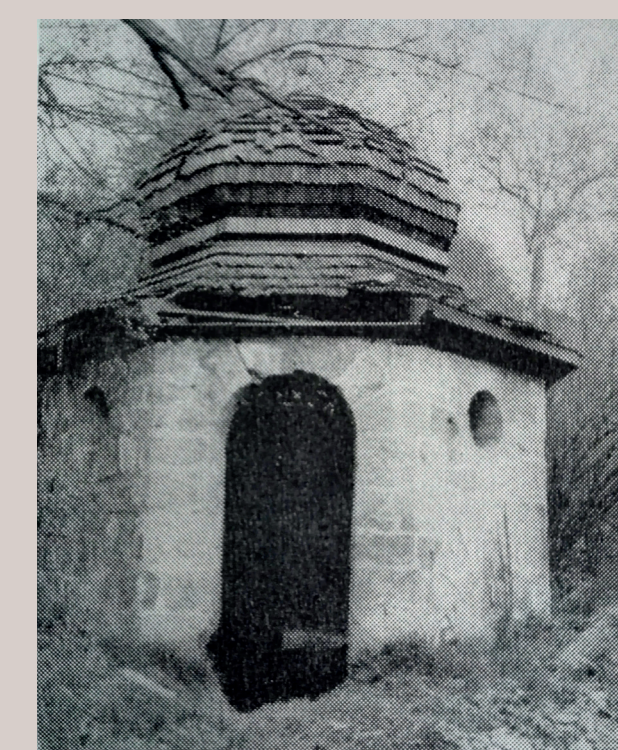
Z regionální literatury minulého století se dozvídáme, že zde byla **oranžerie a vytápěné skleníky**, ve kterých se pěstovalo množství cizokrajných rostlin. Nacházely se v pravé části této zahrady. Dobové fotografie z přelomu 19. a 20. století zachycují dokonce další objekt oražerie, či skleníku, který byl stavebně navázán na první terasu pod zámek.

OKOLÍ ZÁMKU – STEZKY CESTOU CHMELE A HISTORIÍ OBCE

Krajina, která obklopuje zámecký areál, v sobě ukrývá **dvě poznávací stezky**. Obě začínají na místní návsi, u turistické cedule, která vás seznámí nejen s délkou stezek, jejich náročností, ale i jejich náplní. Vydejte se po těchto stezkách a poznejte území, které chmel obývá už téměř 10 000 let. Dozvíte se, proč se této pozoruhodné liáně daří právě na Žatecku a nahlédnete pod pokličku jejího zdánlivě nezajímavého života.

Historický okruh vás provede okolím zámku a seznámí vás s jeho historií i historií obce, s místními významnými osobnostmi a památkami. Na této stezce naleznete **kapličku nad minerálním pramenem**, kterému byly přičítány léčivé, až zázračné účinky. Vznikla po roce 1766 nad pramenem, který byl objeven již v roce 1750. Zasluhu na tom měl tehdejší zámecký kaplan, člen minoritského řádu, jménem Abundus Krempelsetzer. Léčivé účinky vody jako první popsal lékař s irským jménem Ó Réily a její složení důkladně prozkoumal lékař Wolf, který o ní roku 1770 napsal učené pojednání vydané v Praze tiskem. Již ve 20. letech 19. století nebyl pramen užíván. Snad se do budoucna podaří tento léčivý pramen opět obnovit.

Cestou chmele
stezka po chmelové krajině

9 Pěstování chmele

Zdejší tradice pěstování chmele nepřetržitě pokračovala, a to od Kulhánků z Klaudensteina přes Korby z Weidenheimu, Hennety i rodinu posledního majitele zámku, pana Déteindre. **Ti všichni byli úspěšnými pěstiteli chmele a obchodníky s ním.**

Místní chmelnice měly často největší výnosy z celého Žatecka a zdejší chmel obdržel několikrát první ceny na evropských výstavách. Například poslednímu majiteli zámku, švýcarskému konzulovi panu **Gérol-dovi Déteindre**, se podařilo ve 30. letech 20. století zahájit obchod s chmelem opravdu ve velkém stylu,

chmel dodával prostřednictvím francouzského pivo-varského koncernu **nejen do Francie, ale také do egyptské Alexandrie, marocké Casablanky, rod-ného Švýcarska a dalších zemí.** Prodával nejen svůj chmel, ale vykupoval chmel také od jiných pěstitelů. Např. v roce 1934 vyvezl kolem 20 tun chmele v ceně přes 700 000 korun. Na vývoz měl i živnostenský list.

Po roce 1949, kdy byl zámek i s polnostmi vykoup-en československou vládou, byly pozemky panství rozparcelovány a zámek začal sloužit jako kanceláře **Výzkumného ústavu chmelařského v Žatci.** Po-

kračovatelem jeho vědecko-výzkumných aktivit se v roce 1992 stal Chmelařský institut s. r. o., který sídlí v Žatci a ve Stekníku má své účelové hospodářství, na kterém provádí novošlechtění, udržovací šlechtě-ní a množení českých odrůd chmele.

Chmelařský institut – výzkum chmele

ATRIBUTY CHMELOVÉ KRAJINY UNESCO

Žatec a krajina žateckého chmele se právem pyšní zápi-sem na Seznam světového dědictví UNESCO. Toto výjimeč-né místo je symbolem bohaté historie a tradice pěstování a zpracování chmele, který je základem výroby piva po ce-lém světě.

Venkovská krajina: Nejstarší chmelnice, kde se chmel pės-tuje a šlechtí po staletí. Jsou zde i historické stavby a zaříze-ní na zpracování chmele hned po sklizni.

Město Žatec: Unikátní komplex chmelařských budov – sušárny, sklady, balírny, kterými chmel prochází od sklizně až po přípravu na export. Díky tomu se Žatec stal důležitým obchodním centrem pro chmel po celém světě.

Cesta na Seznam světového dědictví UNESCO

Dne 18. září 2023 rozhodl Výbor pro světové dědictví o za-psání Žatce a krajiny žateckého chmele na Seznam světové-ho dědictví UNESCO.

ATRIBUTY

Kulturní krajina: Vytvářena po generace lidskou činností. Pěstování chmele se zde stalo nedílnou součástí místního života.

Struktura sídel: Unikátní rozmístění města a vesnic, které jsou propojeny s chmelařstvím. Tato sídla byla přizpůsobe-na potřebám pěstování, zpracování a obchodu s chmelem.

Architektonické a technické hodnoty: Historické chme-lařské budovy, jako jsou sušárny, sklady a balírny, odrážejí technické inovace i architektonickou jedinečnost oblasti.

Vizuální atributy: Chmel je viditelnou dominantou kraji-ny – od chmelnic na venkově až po charakteristické budovy ve městě. Celý region tak zobrazuje unikátní propojení pří-rodních a kulturních prvků.

Specifické prvky: Zcela jedinečné objekty jako jsou chme-lové sušárny a sklady, které nelze nalézt nikde jinde na světě.

Atributy krajiny UNESCO